

Strategisk misstro

De växande sino-amerikanska motsättningarna

Börje Ljunggren

Strategic mistrust – the growing Sino-American antagonism

Relations between the US and China, undeniably the most important relationship of our time, are characterized by growing strategic mistrust.

The rise of an increasingly authoritarian China is a defining trend. In the Chinese Communist Party's analysis, a shift has taken place from opportunities to struggle under hostile circumstances, and preparations for the "storm" that awaits. The expansion of the armed forces has highest priority. The People's Army (PLA) must not only defend the country but also, ultimately, the party.

The 2022 US National Security Strategy describes China as the only country with "both the intent to reshape the international order and, increasingly, the economic, diplomatic, military, and technological power to realize this goal." China is described as "America's most consequential geopolitical challenge".

Many parallels are drawn to the Cold war. As regards China there is, however, no "endgame". The country is not an empire of the kind that can fall apart, like the Soviet empire. Unlike the Soviet Union, the Chinese economy also makes up about a fifth of the world economy, deeply integrated into global value chains. China has, furthermore, proven to be far more innovative than a country with China's system "should" be able to be. China's rise is a challenging reality.

With the US shooting down of the Chinese "balloon" in February 2023, the world was suddenly reminded of Sino-US distrust, and the lack of established channels and "safeguards", at a time when Taiwan increasingly is becoming a geopolitical epicenter and the world is drifting into a new nuclear era. The US and China are not "destined for war", but mutual trust is in alarmingly short supply.

Maktförskjutningen

Ett huvudtema i det kinesiska kommunistpartiets analys av den utrikespolitiska utvecklingen har varit att utmaningarna är många men att det samtidigt finns strategiska möjligheter som måste tillvaratas. Förutsättningarna för landets

Börje Ljunggren är Ph.D., f.d. ambassadör i Kina, senior medarbetare vid Utrikespolitiska institutet och associerad vid Harvard University Asia Center.

E-post: ljunggren.borje@gmail.com

fortsatta utveckling har bedömts som gynnsamma. Landets internationella roll har samtidigt beskrivits i alltmer storvulna termer. Tiden för landets pånyttfödelse är inne.

I den arbetsrapport som Xi Jinping i oktober 2022 lade fram vid den 20:e partikongressen var grundtonen fortsatt präglad av ideologisk visshet, men samtidigt fokuserad på växande utmaningar. En förskjutning hade skett från möjligheter till kamp under fientliga omständigheter. I arbetsrapporten återkom Xi 90 gånger till det säkerhetspolitiska läget, och den kamp landet stod inför. Han uppmanade specifikt till förberedelser för den "storm" som väntar, med fokus på de försämrade relationerna mellan Kina och USA. Landets sammanhållning under partiets ledning var viktigare än någonsin. Partistaten fördjupas (Ljunggren 2023).

I 2022 års amerikanska säkerhetsstrategi beskrivs Kina samtidigt som det enda landet med "både avsikten att omskapa den internationella ordningen och, i tilltagande grad, den ekonomiska, diplomatiska, militära och teknologiska makten att förverkliga detta mål". Kina beskrivs som "America's most consequential geopolitical challenge".

Båda sidor har övertygat sig själv om att "den andre representerar en strategisk fara" och vi, konstaterar Henry Kissinger, "på väg mot en stormaktskonfrontation" (*The Economist*, 17 May, 2023).

Scenförändringen är dramatisk. Då president Obama under sitt första år vid makten (2009) besökte Peking var fortsatt engagemangspolitik en självklarhet, samtidigt som hög prioritet gavs åt ökat fokus på Asien – "a pivot towards Asia" – med en omfattande handelspolitisk satsning – a Trans-Pacific Partnership (TPP) – som ett grundelement. Tonen förändrades, men 2015 hade Obamas och Xis förmåga att samarbeta avgörande betydelse för förverkligandet av Parisavtalet. Obama kom ändå att se Kina som en allvarlig "strategisk konkurrent", och kritiserade i hårda ordalag Peking för dess alltmer hotfulla agerande i Sydkinesiska havet.

President Trump förkastade genast Obamas "pivot" och TPP. Misstron växte. Ingen förespråkade längre "engagement". Dagens säkerhetspolitiskt präglade protektionistiska era inleddes. President Biden har betonat konkurrens, men också samarbetsmöjligheter och vikten av "skyddsräcken" mot ödesdigra konflikter. I dagens Washington, där man är oenig om nästan allt, råder dock stor enighet om att Kina är USA:s strategiska motpol och högteknologisk "decoupling" en nödvändighet.

Ett huvudtema i Xis tal under Folkkongressens årliga möte i mars 2023 var att USA med alla medel vill hålla tillbaka Kina och omringa landet genom att förstärka de militära allianserna med Japan, Sydkorea och Filippinerna och säkerhetsdialogen, "the Quad", mellan Australien, Indien, Japan and USA. I dramatiska ordalag förklarade Xi att "vi måste hålla våra ögon fokuserade på de stora frågorna, som uppgång eller fall, framgång eller misslyckande, för vårt parti och landet, som kan rubba allt på ett ögonblick". Det påtagliga pågående

närmandet mellan USA och Indien, som båda i Kina ser sin huvudmotståndare, förjurar Pekings misstro.

Xis Kina har skjutit över målet, konstaterar Susan Shirk, en av USA:s mest ansedda Kinaforskare i sin bok *Overreach – How China Derailed its Peaceful Rise* (2023), och har därför i mycket sig själv att skylla. Landets framgångar, baserade på den dramatiska ekonomiska utvecklingen efter Deng Xiaopings ”reform och öppning” (1978), har förvisso lett till såväl maktdemonstrationer som storslagna visioner om landets internationella roll med fokus på mänsklighetens utveckling, och en ny internationell ordning. Den nyligen påtagna fredsmäklarrollen är ännu ett uttryck för dessa ambitioner. Framgångarna därvidlag vad gäller relationerna mellan Saudiarabien och Iran vittnar om Kinas växande roll i Mellanöstern.

Det alltmer auktoritära Kinas uppgång är en för vår tid definierande trend, och alltmer talar för att de redan djupa motsättningarna mellan USA och Kina fortsatt kommer att förvärras. Relationerna mellan länderna, vår tids ojämförligt viktigaste relation, befinner sig i en uppenbar eskalationsspiral präglad av strategisk misstro.

Då president Biden och Kinas Xi Jinping i november 2022 för första gången som sina länders ledare träffades fysiskt i anslutning till ett G20-möte på Bali kom de överens om att hålla högnivåmöten, för att skapa skyddsräcken för den allt riskfylldare konkurrensen mellan länderna. En grund skulle läggas genom ett besök av utrikesminister Blinken i Peking. Besöket skulle bli det första på över fem år av en amerikansk utrikesminister. Då en kinesisk spionballong i början av februari uppenbarade sig över USA sköts, som Harvard-nestorn Joseph Nye konstaterat, Blinkens besök i sank redan innan ballongen sköts ner (Nye 2023). Då spionballongen blev synlig över USA, såg Biden sig tvingad att agera. Symbolhandlingen var klart viktigare än effekterna på relationerna. Av bara farten sköts ytterligare tre ballonger ner, som inte hade något med Kina att göra. Rymdtrafiken är betydande. Dagligen skickas ca 1800 väderballonger upp i rymden, varav ett hundratal i USA. Mer än 5000 satelliter svävar runt jorden, varav hälften är amerikanska och drygt 600 kinesiska.

Den politiska polariseringen i USA har aldrig varit djupare, men vad gäller Kina råder enighet; ett alltmer hökaktigt ”Washington consensus” har vuxit fram. Nyanser har ingen plats. Kina måste hållas tillbaka (”contained”). Tendenserna till marginalisering av WTO, efterkrigstidens centrala liberala handelspolitiska institution, är en konsekvens av säkerhetspolitikens allt längre slagskugga.

Efterkrigstidens USA har aldrig kunnat frigöra sig från drömmen om hegemoni och opinionen förväntar sig ett kompromisslöst agerande. Man kan, för att citera *The Economist*, ”acceptera en fet katt, men ingen tiger” (*The Economist*, April 2023.) Nu utmanas denna nationella föreställning på ett mer omfattande sätt än under efterkrigstidens kalla krig och Sovjetväldet.

Under det senaste året har det i den internationella debatten blivit allt vanligare att utan närmare analys konstatera att vi befinner oss i ett nytt kallt krig. Vad gäller Kina finns dock inget "endgame". Landet är inget välde av det slag som kan falla sönder, som Sovjetunionen. Till skillnad från Sovjetunionen utgör den kinesiska ekonomin också en stor del av världsekonomin, ca en femtedel mätt i köpkraft, och landet är sedan snart 10 år världens största handelsnation i varor, djupt integrerad i den globala ekonomins värdekedjor.

Kina har visat sig vara långt mer innovativt än vad ett land med Kinas system "borde" kunna vara. Landet har, ironiskt nog, varit hyperglobaliseringserans största vinnare. Teknologiskt befinner Kina sig i dag, trots sin djupt auktoritära ordning, i täten inom områden som robotteknik, förarlösa bilar, solenergi och artificiell intelligens. Man kan med fog tala om en kinesisk teknologisk revolution (Wang 2023). Utvecklingen är så dramatisk att man kan tala om ett framväxande *teknologiskt krig* mellan USA och Kina, med halvledare som strategisk konfrontationsfjär i ett "Chip War" (Miller 2022). Biden-administrationen har genom The Chips and Science Act infört omfattande restriktioner mot export till Kina av avancerad halvledarteknologi och förväntar sig att allierade ska göra som USA. Kina svarar med retaliering mot amerikanska företag, ökade satsningar på teknologisk utveckling och oberoende, s.k. "dual circulation", och högteknologisk nationalism. Globaliseringens front förvandlas till ett epicenter i en konfrontation utan slut, med jakten på sällsynta jordartsmetaller som en manifestation. Världen går mot geoeconomisk fragmentering.

En dramatisk förändring är hur relationerna mellan Peking och Moskva utvecklats, bottenfrusna efter gränskriget 1969 och USA:s normalisering med Peking på 70-talet. Nixons USA och Maos Kina var ljusår från varandra men kunde 1972 under Nixons historiska besök i Peking enas i synen på Sovjetunionen som huvudmotståndaren. Under Gorbatsjov inleddes framväxten av en ny era med karaktär av konvenansäktenskap, men under det senaste decenniet och i synnerhet under de allra senaste åren har relationerna vuxit dramatiskt i djup och omfattning. Kina och Ryssland formar, i sin aversion mot USA och NATO och västvärldens "normativa arrogans" en de facto *auktoritär axel*. Putins invasion av Ukraina har samtidigt, i takt med att det ryska haveriet blottlagts, visat på komplexiteten i den kinesisk-ryska vänskapen, och de båda ländernas skilda långsiktiga ambitioner. Asymmetrin mellan dem växer. Ryssland blir alltmer av en kinesisk vasall i en alltmer polariserad värld. Även om Rysslands råvarubaserade ekonomi mätt i köpkraft (PPP) är minde än en sjättedel av Kinas, förblir Ryssland dock också för Peking en oberäknelig nukleär supermakt präglad av Putins och hans säkerhetstjänsts omvärldsanalys och destruktiva "rationalitet" (Jonsson 2023).

Harvard-professorn Graham Allison har i *Destined for War – Can America and China Escape Thucydides Trap?* (2013), med referens till den grekiske historikern Thukydides och dennes arbete *Historia om det peloponnesiska kriget*,

myntat begreppet "Thukydidens fälla". Utifrån frågan om relationerna mellan en etablerad och en uppstigande makt har han inventerat de senaste femhundra åren och funnit 16 exempel på sådana destabiliserande maktskiften, varav 12 lett till krig. Aktörerna hade gått i Thukydidens fälla. Utifrån de 16 exemplen analyserar Allison relationerna mellan USA och Kina, två länder som han menar är "på kollisionskurs mot krig – om inte båda länderna vidtar svåra och plågsamma åtgärder för att undvika det". Xi Jinping har vid flera tillfällen refererat till Thukydidens fälla. Då Allison år 2013 i Peking deltog i ett samtal med Xi förklarade Xi att "vi måste alla samarbeta för att undvika Thukydidens fälla". Sedan dess har riskerna snarast ökat påtagligt. Allison's analys är långt ifrån invändningsfri, men allvaret i den utveckling världen bevittnar går knappast att ifrågasätta.

Relationerna mellan USA och Kina är tvivelsutan vår tids viktigaste relation och strategisk konkurrens är oundviklig. För Kina är det naturligt att vilja se sig som en regional hegemon. Xi Jinping har förklarat att Stilla havet är stort nog för dem båda, men USA:s s.k. Forward defense line, ett fundamentalt element i USA:s Stillahavsstrategi, går nära inpå Kina, med navigationsfrihet som också omfattar örlogsfartyg, som en grundläggande princip (Green 2017). Samtidigt blir i synnerhet Kinas närvaro i regionen alltmer omfattande. USA:s beslutsamhet som Stillahavsmakt testas av "A Restless Empire" (Westad 2012). Grannländernas säkerhetspolitiska dilemman blir allt större. Hur kan de återförsäkra sig, till vem ska de sätta sin tillit?

Inte bara Kinas globala ekonomiska fotavtryck utan också dess militära räckvidd växer. Dess agerande i Sydkinesiska havet blir alltmer maktfullkomligt med den s.k. "niopunktslinjen" från 1943 som grund för Kinas historiska, folkrättsligt grundlösa anspråk på hela innanhavet, i konflikt med Vietnam, Filippinerna och andra länder i regionen med territoriella anspråk. Hongkongs särskilda ställning – baserad på avtalet med Storbritannien om "ett Kina två system" som skulle gälla i 50 år efter överlämnandet 1997 – har underminerats. Kinas drakoniska nationella säkerhetslag (2020) satte punkt för alla förhoppningar om en demokratisk framtid för Hongkong. Utvecklingen i Hongkong har också fördjupat Taiwans fjärmande från Fastlandskina.

Växande försvarsutgifter är en konsekvens, nya säkerhetspolitiska formationer på såväl USA:s som Kinas initiativ en annan. Kinas nya "Global Security Initiative" är ett exempel på att Kina vill försöka forma globala och regionala institutioner på sätt som tjänar landets intressen, bl.a. genom ökad kontroll av internet.

Kinas mål är fortsatt långsiktig uppgång utan förödande krig. I närregionen uppträder Kina samtidigt med allt större självsäkerhet, med ett alltmer hotfullt agerande mot Taiwan och allt klarare tendens att betrakta Sydkinesiska havet som ett kinesiskt innanhav.

I ljuset av denna utveckling är det viktigt att minnas att Kina, trots de många olösta konflikterna i regionen, inte varit i krig sedan landet i februari 1979

”bestraffade” Vietnam för dess vänskapsavtal med Sovjetunionen och inmarsch i Pol Pots Kambodja; ett decennium av nedkylda relationer och militär friktion mellan Vietnam och Kina följde – och allt allvarigare incidenter i Syd-kinesiska havet.

Kan då freden – eller avsaknaden av väpnade konflikter – bestå? ”The East Asian Peace” var huvudtemat för ett till Uppsala universitet knutet femårigt forskningsprojekt under ledning av Stein Tønnesson, f.d. chef för det norska fredsforskningsinstitutet (PRIO) och en av de ledande experterna på det Syd-kinesiska havets havsrättsliga frågor (Tønnesson 2017). Fakta i målet är värda att begrunda. Under de första tre decennierna efter andra världskriget ägde de blodigaste krigen i världen rum i Östasien i vid mening (Öst- och Sydöstasien): det kinesiska inbördeskriget (1946–1949), det första Indokinakriget (1946–54), Koreakriget (1950–1953) och Vietnamkriget (1959–1975). Inte mindre än fyra femtedelar av de i världen som under denna tid dog i krig dog i Östasien. Under 1980-talet steg dödstaten i andra delar av världen men föll dramatiskt i Östasien. Under perioden 1990–2011 uppgick Östasiens andel bara till 3,5 procent, ca 27 000 av totalt 760 000 enligt Uppsala Conflict Data Program (UCDP), och andelen har, trots växande spänningar förblivit mycket låg. Kan då denna fred bestå? Under det senaste decenniet har vi sett alltmer av ett ”säkerhets-Asien”, präglad av upprustning, misstro, incidenter, stridshandlingar och, till och med, regelrätta strider. Freden har inte institutionaliserats, utan blivit skörare, och slagskuggan från konfrontationen mellan USA och Kina allt djupare.

Medan den amerikanska försvarsmakten har stor krigserfarenhet är dagens kinesiska försvarsmakt fortfarande i mycket en ”skrivbordsarmé” utan stridserfarenhet, men en allt mäktigare, högteknologiskt avancerad sådan. Överlägsen sin föga övertygande ryska motsvarighet?

”En mur av stål”

Ett starkt försvar utgör en central del av den kinesiska drömmen. Dess utbyggnad har högsta prioritet. Folkarmén (PLA) ska inte bara försvara landet utan också, ytterst, partiet. Den ska vara redo för krig, och omöjlig att besegra. Den ideologiska dimensionen är central. I arbetsrapporten till den tjugonde kongressen betonas betydelsen av partiets order: ”Genom förstärkt partiarbete inom hela försvarsmakten ska man försäkra sig om att partiets order alltid åtlöds.”

Under de senaste decennierna har försvarsmakten genomgått en dramatisk omvandling. PLA var traditionellt en folkarmé på mer än fyra miljoner soldater för försvar av det egna territoriet. Idag består PLA av ca två miljoner soldater. Antalet minskar och rekryteringen av välutbildade unga män – och kvinnor – ökar. Prioriteringen ligger på högteknologisk utveckling, inklusive artificiell intelligens, cyberkrig, rymd och geografisk räckvidd. Utbyggnaden av flottan, som länge var PLA:s klart minst utvecklade försvarsgren, har idag

högsta prioritet och sker i snabb takt med bl.a. hangarfartyg och kärnvapenbestyckade ubåtar. Militärbaserna i olika utvecklingsstadier är ytterligare ett uttryck för landets växande strategiska vision.

Trots den snabba utbyggnaden befinner sig Kina inte i ett tillstånd av kapprustning av det slag som under 1980-talet – i president Reagans ”Stjärnornas krig” – drev de sovjetiska utgifterna till ohållbara nivåer, och bidrog till Sovjetunionens sammanbrott. De kinesiska försvarsutgifterna har under de senaste 27 åren dock stadigt vuxit med mer än 5 procent per år (4,7 procent 2020) och fördubblats under det senaste decenniet. 2022 uppgick de enligt officiella uppgifter SIPRI till 292 miljarder dollar. Uppgången är sålunda dramatisk men utgifterna ligger ända kvar på ca 2 procent av landets flerdubblade BNP. Den nationella Folkkongressen beslutade på sitt möte i mars 2023 om en höjning av försvarsbudgeten med drygt sju procent. Enligt SIPRI uppgick de kinesiska försvarsutgifterna därmed nominellt till en tredjedel av USA:s (877 miljarder) och mer än tre gånger Rysslands (86 miljarder). Tillsammans svarar USA och Kina för drygt hälften av världens växande försvarsutgifter. En påtaglig ny trend var de växande europeiska försvarsutgifterna (SIPRI 2023). Fortsatta ökningarna på bred front kan förväntas. Japan har antagit en ny försvarsstrategi och tog våren 2023 det historiska beslutet att fördubbla sina försvarsutgifter. Genom det s.k. AUKUS-avtalet mellan USA, Storbritannien och Australien ska Australien förses med kärnkraftsdrivna ubåtar.

Uppbyggnaden av en avancerad egen försvarsindustri tillmäts stor betydelse, och Kina är redan världens femte största vapenexportör. Kina är också den femte största importören. Enligt SIPRI finns i dag åtta kinesiska företag bland världens 100 största vapenexportörer. Tillsammans exporterade de 2021 till ett värde av 109 miljarder dollar, sex procent av det totala värdet (SIPRI 2022).

Mao ansåg redan vid tiden för revolutionen att Kina måste ha ett eget kärnvapen och gjorde det till en huvudfråga i samarbetet med Sovjetunionen. Trots det sino-sovjetiska samarbetets sammanbrott i slutet av 1950-talet genomförde Kina redan år 1964, bara ett par år efter det ödesdigra Stora språnget med dess massvält, sitt första kärnvapentest. Landet blev därmed världens femte kärnvapennation. Relationerna med Sovjetunionen blev alltmer antagonistiska, och i sig en anledning till landets kärnvapenutveckling – 1969 utkämpades ett kort gränskrig mellan de båda länderna. Under de närmast följande åren följde mer än 40 tester, den senaste 1996, och i dag har landet en betydande arsenal av avancerade kärnvapen.

Efter den första testsprängningen deklarerade Kina en ”No First Use (NFU)-policy”. Målet skulle vara att uppnå trovärdig ”minimum-avskräckning” och sedan dess har Kina i sin kärnvapenpolitik betonat betydelsen av ”second-strike capability and the survivability of its nuclear weapons”. Målet för utbyggnaden av kärnvapenarsenalen har varit att vidmakthålla trovärdig avskräckning i förhållande till andra kärnvapenländer, och stärka sin internationella ställning.

Aktuella analyser ger vid handen att Kina har ca 350–400 avfyrningsklara kärnvapenstridsspetsar, en bråkdel av USA:s och Rysslands arsenaler. Stridsspetsarna kan avfyras från ca 280 landbaserade och 72 havsbaserade ballistiska missiler. Därutöver har Kina kärnvapenutrustade bombplan, vägbaserade kärnvapenutrustade interkontinentala missiler (ICBMs) och strategiska kärnvapenutrustade ubåtar. Samtidigt sker en utveckling av mindre kärnvapen och drönare som försvårar varje bedömning.

Aktuella bedömningar gör emellertid gällande att Kinas kärnvapenarsenal kommer att växa till mer än 1500 stridsspetsar år 2035, vilket skulle göra Kina till en tredje betydande kärnvapenmakt (Sevastopulo, *Financial Times*, November 2022). Under det sista kvarvarande kärnvapenkontrollavtalet, det s.k. Nya Startavtalet, ska USA och Kina vardera ha maximalt 1550 utplacerade strategiska stridsspetsar, stridsspetsar placerade på land- eller havsbaserade missiler, eller redo för avskjutning från bombplan med stor räckvidd. För USA innebär utvecklingen att avskräckningspolitiken nu måste fokusera på två antagonistiska kärnvapennationer.

Kina har försäkrat att "no first use-policy" alltså gäller. I den femårsplan som framlades 2021 sägs samtidigt att Kina avser att bygga "strategisk avskräckning av högsta standard" (Xie, *South China Morning Post*, 2022). Kina rör sig bort från sin minimum-avskräckningspolicy vid en tid då den internationella kärnvapenarkitekturen hotas av nya komplexa frågor och undermineringen av internationella avtal. Kina har, med hänvisning till sin begränsade kärnvapenarsenal, aldrig varit en del av dessa strukturer och varit ovillig att överhuvudtaget delta i sådana förhandlingar.

Kinas utbyggnad sker sålunda vid en tid då den internationella kärnvapenarkitekturen håller på att bli alltmer instabil till följd av ny teknologi och undermineringen av internationella överenskommelse. Denna utveckling måste anses mycket allvarlig, även om sannolikheten för att Kina skulle använda sina kärnvapen i en "first strike" ter sig avlägsen, då det skulle äventyra dess långsiktiga ambition, förverkligandet av drömmen om landets pånyttfödelse.

Dock måste det, givet den internationella utvecklingen, Rysslands aggression och Kinas nukleära utbyggnadsplaner anses mycket angeläget att få med Kina i samtalen om kärnvapenkontroll och -nedrustning. Putins Ryssland hotar att lämna det Nya Startavtalet, och Icke-spridningsavtalet (NPT) har försvagats – 2003 förklarade Nordkorea sig inte längre bunden av avtalet, och dess arsenal har sedan dess vuxit stadigt, bortom varje form av kontroll. Biden-administrationen har signalerat att den avser engagera Kina. Att så sker är en förutsättning för fredlig kinesisk-amerikansk samexistens. G7-ländernas utrikesministrar uttryckte vid sitt möte i Japan i april 2023 sin oro över Kinas icke-transparenta kärnvapenutveckling och uppmanade i sin kommuniké Kina att skyndsamt engagera sig i riskminimerande samtal och dialog med USA.

Världen driver in i en ny kärnvapenera, med taktiska kärnvapen, drönare och artificiell intelligens i skön förening. Rådande avskräckningstänkande hotas.

Taiwan – geopolitisk balansakt på slak lina

Rysslands invasion av Ukraina ledde till spekulationer om att Peking skulle ta tillfället att med våld lösa Taiwanfrågan. Trots Pekings otålighet har sannolikheten för en sådan aktion dock varit relativt låg, och västvärldens uppslutning bakom Ukraina torde ha fördjupat insikterna om det riskfyllda i ett sådant företag. Xi Jinping, som trots allt är en betydligt försiktigare aktör än Putin, är knappast beredd att riskera allt i ett drag.

Inte desto mindre har Taiwanfrågan blivit mer akut än kanske någonsin sedan kriserna i Taiwansundet i slutet av 1950-talet. Taiwan har blivit alltmer av ett geopolitiskt epicentrum och felsteg skulle kunna utlösa ytterst allvarlig militär konfrontation (Hass et al. 2023).

Talmannen i det amerikanska representanthuset Nancy Pelosi besök på Taiwan under sin Asienresa hösten 2022 försatte både Washington och Peking i en situation som de nog gärna skulle velat slippa, i synnerhet som de båda presidenterna i sitt telefonmöte kort före besöket kom överens om att inleda planeringen av sitt första toppmöte. Pelosis besök var det mest prominenta sedan 1997, i en helt annan tid. Det utlöste en upptrappning av de redan allvarliga spänningarna, inklusive en omfattande kinesisk manöver, och inflygningar av strategiska bombplan innanför Taiwans luftförsvarszon. President Tsai Ing-wens ”mellanlandning” i USA i april 2023 med inofficiellt möte med representanthusets nye talman Kevin McCarthy ”i transit” till besök i Centralamerika bekräftade dramats eskalerade karaktär. Peking svarade med ännu en omfattande militärmanöver nära in på Taiwan.

Återinförlivandet av Taiwan har ända sedan Maos maktövertagande och Chiang Kai-shek-regeringens och nationalistarméns flykt till Taiwan revolutionsåret 1949 varit en fråga av allra högsta prioritet för Peking, och en huvudfråga i relationerna mellan Kina och USA. Hos den kinesiska ledningen finns det ett element av allt djupare frustration över rådande tillstånd. Xi har förklarat för taiwanesiska företrädare att ”Kina inte kan vänta hur länge som helst”. I arbetsrapporten till den tjugonde partikongressen sägs att ”historiens hjul rullar mot Kinas återförening och nationens pånyttfödelse. Fullständig återförening av vårt land måste förverkligas, och kan, tveklöst, förverkligas!” I ett av sina tal under Folkkongressen och Det kinesiska folkets politiska rådgivande konferens (CPPCC) i mars 2023 förklarade Xi att ”moderlandets förening var kärnan i landets pånyttfödelse”. Uttalanden som måste tas på största allvar. Trots Kinas växande makt talar dock även i dessa dagar mycket för att Pekings väntan knappast är över.

Tack vare USA:s agerande innehade Republiken Kina ända fram till 1971 Kinas plats i FN, och säkerhetsrådet. Det året kunde USA inte längre mobilisera

en majoritet för sin hållning i den växande generalförsamlingen. Året därpå överraskade Nixon världen med att besöka Maos Kina. De båda länderna var i grunden oeniga om allt, men misstron mot Sovjetunionen förenade. 1979 upprättades fulla diplomatiska förbindelser mellan Peking och Washington. Genom "The Taiwan Relations Act" förband sig USA samtidigt att upprätta kapacitet att stå emot varje form av våld eller andra former av tvång som kunde hota Taiwans säkerhet, med amerikanska vapenleveranser som ett grundläggande element.

På 1980-talet, ett decennium efter den auktoritära Chiangs död, inleddes en demokratiseringsprocess som i grunden skulle förändra Taiwans karaktär. Infödda taiwaneser, den stora majoritet av befolkningen som aldrig bett om att få tillhöra varken europeiska koloniserare, Qingdynastin eller någondera av Republiken Kina eller Folkrepubliken Kina, fick nu gradvis en röst. År 1986 bildades ett oppositionsparti DPP (Democratic Progressive Party), 1992 hölls det första demokratiska parlamentsvalet, och 1996 direktval av president, i vilket en på Taiwan född ledare för Kuomintang segrade.

Under denna process kom Peking och Taipei, alltjämt styrt av Kuomintang, år 1992 på semi-officiell nivå överens om vad som kommit att kallas "The 1992 Consensus", enligt vilken bara *ett* Kina existerar. Olika tolkningar av innebörden var en del av uppgörelsen. Peking lanserade senare också Hongkongmodellen "Ett land, två system", men den väckte aldrig något gehör i Taiwan. På 2000-talet satsade Peking i stället på fördjupad ekonomisk integration, uppbackat av militära hot, som sin huvudstrategi.

Det taiwanesiska presidentvalet år 2000 innebar en dramatisk scenförändring. I det valet segrade DPP:s taiwanfödde Chen Shui-bian (2000–2008), som var starkt inriktad på Taiwans självständighet. Kuomintang förlorade för första gången makten på ön. Chens maktinnehav innebar år av stora påfrestningar i relationerna. Kina antog en "anti-utbrytningslag" med innebörden av utbrytning med alla medel skulle förhindras.

Det amerikanska engagemanget för Taiwan är en hörnsten i amerikansk Östasienpolitik. USA motsätter sig inte en återförening, men den måste ske på fredlig väg. Då Kina, 1995–96 med anledning av Taiwans första direkta presidentval genomförde flera militärövningar inklusive skarpa missiltester nära ön svarade president Clinton med att sända två hangarfartygsgrupper. Kina har sedan dess stadigt rustat upp sin flotta och USA har fortsatt att förse Taiwan med militär avskräckningsförmåga, men någon lika allvarlig situation har – tills nu – inte uppstått.

Omvärlden har sedan länge erkänt att det bara finns ett Kina, Sverige redan 1950. Det stora flertalet länder har sedan början av 1970-talet diplomatiska förbindelser med Peking. Under Kuomintang's Ma Ying-jeou vid makten (2008–16) rådde borgfred mellan Peking och Taipei, men sedan DPP:s Tsai Ing-wens år 2016 kom till makten har Peking varit på offensiven. DPP har

aldrig entydigt ställt sig bakom 1992 års konsensus och då Tsai Ing-wen i sitt första nationaldagstal uppmanade Peking till samtal gjorde hon det utan att bekräfta detta för Peking helt grundläggande villkor för närmare relationer. Ett dussintal länder, som erhåller betydande ekonomiskt stöd från Taipei, erkänner fortfarande Taiwan. Våren 2023 bytte ytterligare ett land, Honduras, sida.

Trots den omfattande ekonomiska integrationen under president Mas år vid makten skedde inte något verkligt genombrott i den grundläggande frågan om Taiwans ställning. Taiwaneserna ställde sig alltmer främmande till en återförening. Synen på Fastlandskina undersöks regelbundet av Taiwan Mainland Affairs Council i opinionsmätningar. I 2021 års mätning svarade närmare 90 procent av de tillfrågade att de ville bevara *status quo*. Pekings faktiska övergivande av den i 1997 års kinesisk-brittiska avtal om Hongkongs återlämnande centrala utfästelsen om att "ett Kina två system" ska gälla i 50 år har irreparabelt fördjupat den taiwanesiska misstron.

Det historiska mötet i Singapore år 2015 mellan president Xi och Ma Ying-jeou blev ett klart misslyckande för Xi. Mas redan låga popularitet sjönk ytterligare och Kuomintang förlorade stort i 2016 års presidentval.

I ljuset av den senaste tidens växande spänningar har frågan om relationen till Peking dock fått ökat aktualitet. Samtidigt som president Tsai i april 2023 besökte USA gjorde ex-president Ma en "privat" resa till Kina, med besök av förfädersgravar som uppgivet syfte. Besöket rymde också möten med officiella företrädare. De båda besöken illustrerar regeringspartiet DPP:s och Kuomintang's skilda förhållningssätt inför 2024 års presidentval där frågan om hur man, i ljuset av växande spänningar, bör agera blir central. "Taiwan's deepening political divide" är huvudtemat i en aktuell analys inför valet (Hille, *Financial Times*, April 2023).

USA är den yttersta garanten för Taiwans säkerhet, och den amerikanska närvarons trovärdighet är och förblir en huvudfråga. Den dramatiska ökningen av de kinesiska överflygningarna och marina aktiviteterna har lett till att USA:s vapenleveranser till Taiwan har fått ökad betydelse, och Biden har skärpt tonen i uttalandena om de amerikanska åtagandena till Taiwans försvar. Taiwan höjer sin försvarsförmåga. Fastlandskinas växande makt står mot Taiwans demokrati och amerikanska säkerhetsgarantier.

Mot en militär kinesisk aktion i nuläget talar, att tiden bedöms verka till Kinas fördel, i takt med att Kinas styrka växer. Samtidigt förstärks dock den taiwanesiska identiteten. DPP:s seger i 2020 år presidentval bekräftade, i slagskuggan av Hongkongs nya säkerhetslagar, att en fredlig återförening är avlägsen. Dagens DPP-ledda Taiwan driver inte självständighetsfrågan som under åren 2000–2008. Det var, för att citera Harvard-professorn Ezra Vogel, sannolikt Taiwans "last hurrah" i frågan. Klart är samtidigt att få taiwaneser önskar återförening med Folkrepubliken. Under de senaste 30

åren har de facto-nationen Taiwan med sina 24 miljoner invånare utvecklats till en fullvärdig demokrati med en alltmer distinkt *taiwanesisk identitet*, och en starkt innovativ ekonomi; vad gäller avancerade halvledare är Taiwan världsledande.

Taiwan kommer att förbli ett geopolitiskt epicenter. Trots Kinas växande ekonomiska och militära styrka tvingas Peking konstatera den egna maktens begränsningar, och värdet av bevarat *status quo*. Detsamma gäller för USA och också för Taiwan. Status quo är i allas – och världens – intresse. Innebörden av *status quo* har under åren förändrats och uppfattas olika i de olika huvudstäderna, men det sätter gränserna för vad som är möjligt utan att orsaka en akut kris som kan leda till militär konfrontation med oöverskådliga konsekvenser. Den senaste tidens eskalation hotar det sköra *status quo* som freden balanserar på. Peking har dock många anledningar att undvika en geopolitisk kris (Chen Weiss, *Foreign Affairs*, March 2023). Det vore en tragedi om utvecklingen i Kina och globalt skulle leda till ett ödesmättat chauvinistiskt kinesiskt agerande, bortom Kinas långsiktiga intressen. Kina och världen skulle få betala ett mycket högt pris. Den bästa lösningen är ”ingen lösning”. (Blanchette och Hass, *Foreign Affairs*, 2023). En eventuell framtida återförening måste vara förankrad i den taiwanesiska demokratin.

Ballongdrama utan skyddsnät

De geopolitiska konsekvenserna av denna utveckling är djupt oroande, med Taiwan som dramatiskt exempel på de risker som världen står inför. För efterkrigstidens kalla krig blev Kubakrisen (1962) en dramatisk varningsklocka. Ett kärnvapenkrig undveks med en hårsån. Avståndet mellan bevarad fred och katastrof var minimal. Att freden kunde bevaras berodde inte på strategiskt tänkande utan på tillfälligheter (Radchenko 2023). En konsekvens av krisen var att terrorbalansen kunde stabiliseras. Avtal om icke-spridning av kärnvapen och Helsingforsavtalet (1975) växte fram. Ska en ny sådan kris, på randen till ett kärnvapenkrig, behövas för att allvaret i dagens situation ska bli uppenbar, och skulle den ”av tillfälligheter” få en lika lyckosam utgång? Utgångspunkten måste, konstaterar *Financial Times* Martin Wolf, vara att i ännu högre grad än efter Kubakrisen och sannolikt under längre tid uppnå största möjliga transparens vad gäller målsättningar och planer. Få ledare i historien har, menar han, ”buret på en tyngre moralisk börda än dagens (Wolf, 2023). Fascinerande är att man i dag i Washington talar om det kalla kriget ”inte som en varning, utan som en potentiell modell” (Rachman 2003).

Tiden sedan den 24 februari 2022 har präglats av Rysslands invasion av Ukraina och Putins ambition att återskapa ett svunnet välde. Vår tids huvuddrama, de djupnande geopolitiska motsättningarna mellan USA och Kina har hamnat i bakgrunden. Bevakningen av Kina har framför allt handlat om

innebörden av den ”obegränsade vänskapen” mellan Kina och Ryssland och frågan om huruvida Peking skulle ta tillfället att med våld ”lösa” Taiwanfrågan.

Utgången av det utdragna kriget i Ukraina är inte given, och riskerna för eskalering högst reella, men klart är att Putin gjort århundradets felbedömning. Hans planerade promenadseger har förvandlats till sanslös destruktion, och en fördjupad rysk tragedi (Petersson 2023). En konsekvens är att Ukrainas identitet dramatiskt fördjupats. För Xi Jinpings Kina, med dess långsiktiga ambitioner, har kriget visat på hur mycket som skulle stå på spel om Xi, som han deklarerat, inte vill lämna ”Taiwanfrågans lösning” till nästa generation. Trots Pekings otålighet har sannolikheten för en sådan aktion i *när*tid snarast minskat. Västvärldens uppslutning bakom Ukraina torde ha fördjupat insiktterna om det riskfyllda i ett sådant företag.

Genom den amerikanska nedskjutningen av den kinesiska ”ballongen” i februari 2023 blev världen plötsligt påmind om de sino-amerikanska motsättningarna, om dess allvar och bristen på etablerade kanaler och ”skyddsräcken”. Planerade mötet på högsta nivå blev ett offer. Möjligheter hade skapats för att samtal dämpa den oundvikliga strategiska misstro som präglar relationerna. Nu var man tillbaka på ruta ett, med försämrade relationer mellan Xi och Biden, ledare som 2011 lärde känna varandra väl som vicepresidenter, i en annan tid.

Kina kränkte förvisso amerikanskt luftrum, på ett anmärkningsvärt oskickligt sätt. I rymden sker det dock hela tiden genom de satelliter som de båda länderna kontinuerligt har i den andres rymd. Skillnaden var att ballongen, som helt klart inte bara vara en väderballong, rörde sig på lägre höjd än satelliter, och därmed var synlig från marken. Den blev en symbol för ”det kinesiska hotet”, och Biden såg sig tvungen att visa handlingskraft inför en kongress med röster som kräver allt kraftfullare tag. Trots Xis makt, har frågor samtidigt ställts om Xi:s kontroll över det som skedde. Xis deklarerade post-covidambition har, i en ansträngd ekonomisk situation, varit att förbättra relationerna till västvärlden, och den ansvarige för de senaste årens ”vargkrigsdiplomati” har förflyttats. Partistaten kan tyckas ha gått i otakt. Hela incidentens hantering från båda sidor ter djupt oroande, i ett skede av nödvändiga samtal. Den hotline som i olika former funnits sedan 2007, har praktiskt taget aldrig utnyttjats.

Biden agerade resolut i ballongdramat, med primärt fokus på de inhemska förväntningarna. I sitt State of the Union-tal betonade han att ingen någonsin skulle tvivla på USA:s beslutsamhet att agera om ”Kina hotade landets suveränitet”. Samtidigt deklarerade han: ”Vi vill inte ha konflikt, vi vill ha konkurrens”. Förhållningsättet gentemot Kina blir dock alltmer utpräglat säkerhetspolitiskt, med ambitionen att tillsammans med allierade hålla tillbaka Kina. Samtidigt finns på båda sidor en insikt om nödvändigheten av samtal, och i maj 2023 kom ett möte till stånd mellan Jake Sullivan, president Bidens nationella säkerhetsrådgivare, och Wang Yi, Kinas högste utrikespolitiska företrädare.

Ballongkrisen var övervunnen. Båda parter betonade vikten av fortsatta samtal, samtidigt som intagna positioner bekräftades (Sevastopulo 2023). I juni 2023 besökte också utrikesminister Blinken Peking. Det var det första besöket på fem år av en amerikansk utrikesminister och därmed i sig betydelsefullt. Några konkreta resultat var inte att vänta med det faktum att Blinken också togs emot av president Xi var ett välkommet tecken på båda sidors intresse av att dämpa utvecklingen mot alltmer oförutsägbara relationer.

Efter Sovjetunionens fall hävdade statsvetaren Francis Fukuyama att historien gick mot sitt slut. Endast en väg återstod, den på marknadsekonomi grundade liberala demokratin. I och med Putins förödande invasion av Ukraina har Fukuyama återupplivat sin tes: De liberala demokratiernas uppslutning bakom Ukraina visar att Ryssland och Kina är på fel sida om historien, på auktoritär reträtt. Kina och ett försvagat Ryssland har drivit och drivits närmare varandra – ett Ryssland som är på väg att bli en kinesisk vasall, som Kina inte kan tillåta att falla, och som inte kan utmana Kina. USA tvingas till ett säkerhetspolitiskt tvåfrontskrig.

Historien förblir långt ifrån avslutad, även om det massiva stödet för Ukrainas kamp för sin självständighet ingjutit nytt mod i västvärlden. Det vore klart förhastat att dra slutsatsen att den liberala demokratin därmed går mot seger. Vad vi möjligen kan se – och hoppas på – är att de senaste sexton årens fortlöpande tillbakagång för demokrati i världen bryts, och att Trump har sin politiska framtid bakom sig (Freedom House 2023). Världens demokratier är i akut behov av inre förnyelse som vitala hållbara samhällen, i klimatkrisens tidevarv, inte en förödande demokratiexport som USA:s invasion av Irak.

Kinas agerande har alltsedan finanskrisen 2008 präglats av tilltagande självsäkerhet ("assertiveness") och kostsam hybris. Xi har, som Susan Shirk konstaterar, skjutit över målet ("overreach"), en hållning som bidragit till den fördjupade sino-amerikanska misstron, och det högteknologiska halvledarkrig som vi nu bevittnar. Landet har därigenom skadat sitt överordnade "projekt", nationens pånyttfödelse.

Den senaste tidens utveckling väcker frågan huruvida en mindre resolut, mer självprövande kinesisk hållning kan skönjas. Tecken därpå finns. Ekonomiska reformer vore ett medel, och ett acceptabelt pris kan vara att ge den privata sektorn en större, vitaliserande roll, i partiets hägn, och det var budskapet från partiets ekonomiska arbetskonferens i december 2022. Återvunnen tillväxt, digitalisering, arbetstillfällen för landets miljoner välutbildade och konkurrens på globala marknader stod i centrum (Tang 2022). Under första kvartalet 2023 ökade landets export med 15 procent, med påtagliga ökning för s.k. "ny export" som eldrivna bilar, litium och batterier för solenergi, en påminnelse om riskerna med att "önsketänkande" förutspå Kinas förestående nedgång. Återhämtningen är annars klart svagare än många bedömare förväntat. Att den kinesiska ekonomin för gott vänt neråt förblir riskabelt "önsketänkande", även

om de senaste decenniernas höga tillväxt oundvikligen är historia, och behovet av mindre ortodoxa tillväxtstimulerande åtgärder allt större.

Enligt uppgifter från kinesiska regeringsrådgivare håller Peking också på att formulera policies som syftar till att förbättra allvarligt försämrade diplomatiska relationer, till bland annat Europa, ”i syfte att stimulera en djupt ansträngd ekonomi” (Leahy January 2023).

I sammanhanget intressant är att Peking visat tecken att vilja sluta hjälplig borgfred med den under de senaste åren hårt ansatta högteknologiska sektorn. Den kritik som dess främsta symbol, Alibabas Jack Ma, i början av 2021 riktade mot Kinas finansiella system kunde inte tolereras av partiet, och det senaste året har Ma tillbringat utomlands i primärt Japan. Nu har han på Pekings inbjudan återvänt till Kina (Leahy April 2023). Partiet tillmäter den högteknologiska sektorn central betydelse för landets utveckling. Frågan är om det också är berett att acceptera vad det kräver av regelverk och handlingsutrymme, i en tid då partiets roll stärks ytterligare, på bekostnad av staten och dess institutioner. Visionen om den högteknologiska, kapitalistiska partistaten är oundvikligen kontradiktorisk.

Leninisten och partibyggar Xi Jinpings övergripande mål förblir att under partiets ledning förverkliga landets pånyttfödelse, och förändra världsordningen (Fewsmith 2018). Idén om universella värden, inklusive universella mänskliga rättigheter, avvisas då den försvagar grundvalen för partiets ledarskap.

USA har fortfarande, som Nye hävdar, fler kort på hand än Kina, såsom den liberala internationella ordningen, de omfattande allianssystemen och det teknologiska försprånget. ”Det globala syd” låter sig dock, som bl.a. Brasiliens president Lulas agerande visar, inte inträngas. Kinas globala ”fotavtryck” har fortsatt att växa. Samtidigt är landets egna utmaningar, inte minst de ekonomiska och demografiska, tilltagande. Kommunistpartiets existentiella dilemma är motsättningarna mellan partiets kontrollbehov och samhällets inneboende vitalitet. Den fulländade partistaten kan inte vara det yttersta målet.

EU:s förhållningssätt till Kina påverkas oundvikligheten. I en kommunikation till Europeiska rådet och parlamentet våren 2019 beskrevs Kina för första gången som en ”systemrival”. Samarbete förblev en central dimension men säkerhetspolitik hade fått en ny betydelse i synen på Kina, och den ryska invasionen av Ukraina har på ett oänt sätt fördjupat EU:s säkerpolitiska agerande och relationen till NATO, med konsekvenser för relationen till Kina. Ett splittrat EU ställs inför en ”existentiell” problematik (Garton Ash 2023). I april 2023 besökte både president Macron och kommissionens ordförande von der Leyen Peking – Macron, åtföljd av en stor affärsmannadelegation, med ambitionen att tillsammans med Xi spela en roll fredsmäklare i kriget i Ukraina, von der Leyen med en mer skeptisk hållning till Kinas möjligheter som fredsmäklare. Ett centralt tema från von der Leyens sida var Europas ambition att genom minskade konfliktrisker minska driften mot ökad global

fragmentering, ”de-risk rather than de-coupling” (European Commission 2023). Europas och USA:s hållning till Kina har konvergerat, men i den geopolitiska konfrontationen mellan USA och Kina har Europa ett djupare intresse av samarbetsmöjligheter. Skulle Peking trots allt välja att gå på offensiven för att inkorporera Taiwan, skulle EU tvingas att inte bara i ord ta klar ställning mot varje förändring av det demokratiska Taiwans ställning.

Historien är inte förutbestämd, men allt talar för att motsättningarna mellan USA och Kina kommer att fördjupas, med växande geopolitiska konsekvenser. Strategisk balans ter sig avlägsen. Kevin Rudd, före detta australisk premiärminister, mångårig chef för Asia Society i New York, och sedan våren 2023 den australiska Labor-regeringens Washington-ambassadör, är en av dem i västvärlden som har de djupaste erfarenheterna av Kina, dokumenterade i ett omfattande författarskap. Han ser, liksom Graham Allison, stora – ”katastrofala” – risker i relationerna mellan Kina och USA, och förordar liksom denne ”organiserad strategisk konkurrens”, som skulle innebära ”upprättandet av visa hårda gränser för respektive lands säkerhetspolitik och agerande, men medge full och öppen konkurrens diplomatiskt, ekonomiskt och ideologiskt. Det skulle också göra det möjligt för Washington och Peking att samarbeta inom vissa områden, bilateralt och i multilaterala fora.”

Avgörande är att denna konkurrens kan hanteras på ett förutsägbart sätt, vilket för att vara effektivt i kritiska situationer kräver ett ”gemensamt ramverk” som gör att motparten inte automatiskt går till motattack. Idag saknas ett sådant ramverk, och det ömsesidiga förtroende som krävs för att gemensamma globala utmaningar ska kunna hanteras. Att konstruera ett sådant ramverk skulle, konstaterar Rudd, vara svårt, men ändå möjligt, och ”alternativen är sannolikt katastrofala”. Konkurrens av detta slag skulle exponera de båda stormakternas styrkor och svagheter, och måtte, konstaterar han, ”det bästa systemet vinna” (Rudd 2021).

Västvärlden bör varken förfalla till hysteri över Kinas uppgång eller självgodhet i föreställningen att Kina har nått sin topp (Nye 2023). Av stor betydelse är att relationen inte reduceras till ett säkerhetspolitiskt drama, en utveckling som, i ljuset av den till synes irreversibla misstron mellan Washington och Peking, ter sig allt sannolikare. En allvarlig konsekvens av den geopolitiska polariseringen är att den alltmer chauvinistiska kinesiska partistaten fördjupas.

Omvärlden kommer att tvingas åse en relation – vår tids, och decenniets, viktigaste geopolitiska relation – präglad av såväl skärpt konkurrens som konflikter, men förhoppningsvis också förbättrad ömsesidig förmåga att hantera motsättningar, och att samarbeta. Tillsammans svarar de i rådande akuta klimatkris för över 40 procent av de globala koldioxidutsläppen.

Långt ifrån den bästa av världar, men en värld där USA och Kina förhoppningsvis förmår häva sig över geopolitikens uppenbart ödsliga logik. Hanteringen av konfrontationen sker på uppenbart slak lina.

Referenser

- Acemoglus, Daron & Robinson, James A., 2012. *Why Nations Fail – the Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. Crown Business, Random House.
- Allison, Graham, 2017. *Destined for War – Can America and China Escape Thucydides Trap?* Houghton Mifflin Harcourt.
- Blanchette, Jude & Ryan Hass, 2023. “The Taiwan Long Game – Why the Best Solution Is No Solution”, *Foreign Affairs*, January/February.
- Chen, Jie, 2015. “A Middle Cass Without democracy: Economic Growth and the Prospects for Democratization in China”, *Journal of Chinese Political Science*.
- Chen Li, 2013. *Chinese Politics in the Xi Jinping Era – Reassessing Collective Leadership*. Brookings.
- Chen Weiss, Jessica, 2023. “Don’t Panic About Taiwan – Alarm Over a Chinese Invasion Could Become a Self-Fulfilling Prophecy”, *Foreign Affairs*, 21 March.
- Communist Party of China, 2017. *Resolution of the 19th National Congress of the Communist Party of China on the Report of the 18th Central Committee*, October 24.
- Communist Party of China, 2022. “Hold High the Great Banner of Socialism with Chinese Characteristics and Strive in Unity to Build a Modern Socialist Country in All Respects”, *Report to the 20th National Congress of the Communist Party of China*, October 16.
- Economist editorial, 2023. “America vs China – It is worse than you think. Why the China-US contest is entering a new and more dangerous phase”, *The Economist*, April.
- Economist Briefing, 2023. “Henry Kissinger explains how to avoid world war three”, *The Economist*, 17 May.
- European Commission, 2023. “Statement by President von der Leyen with President of the People’s Republic of China Xi Jinping following the trilateral meeting”, April 6.
- Fewsmith, Joseph, 2021. *Rethinking Chinese Politics*. Cambridge University Press.
- Fukuyama, Francis, 1992. *The End of History and the Last Man*. Free Press.
- Garton Ash, Timoty, 2023. “The war in Ukraine reminds us of what the EU is for. But even bigger challenges lie ahead”, *The Guardian*, 31 March.
- Green, Michael J., 2017. *By More Than Providence – Grand Stragety and American Power in the Asia Pacific Since 1783*. Columbia University Press.
- Hill, Kathrin, 2023. “Taiwan’s deepening political divide”, *Financial Times*, 8 April.
- Holmes, Stephen & Krastev, Ivan, 2019. *The Light that Failed: A Reckoning*. Penguin Books.
- Jonsson, Oscar, 2023. *Hotet från Ryssland*. Mondial.
- Leahy, Joe & Seddon, Max, 2023. “Wxi Jinping’s plan to reset China’s economy and win back friends”, *Financial Times*, 10 January.
- Leahy et al., 2023. “China’s Truce with tech”, *Financial Times*, 1 April.
- Ljunggren, Börje, 2023. ”Den kinesiska partistaten. Anatomi och utmaningar”, *Statsvetenskaplig tidskrift*, nr 1.
- Nathan, Andrew, 2013. “Authoritarian Resilience”, *Journal of Democracy* 14(1).
- Milanovic, Branco, 2016. *Global Inequality: A New Approach for the Age of Globalization*. Harvard University Press.
- Miller, Chris, 2022. *The Chip War – The Fight for the World’s Most Critical Technology*. Scribner.

- Mintzer, Carl, 2019. *The end of an Era: How China's Authoritarian Revival is Undermining its Rise*. Oxford University Press.
- Moore Jr, Barrington, 1966. *Social Origins of Dictatorship and Democracy: Lord and Peasant in the Making of the Modern World*. Beacon Press.
- Nathan, Andrew, 2003. "China's Changing of the Guard: Authoritarian Resilience", *Journal of Democracy*, vol. 14, January.
- Nye, Joseph, 2023. "Peak China?", *Project Syndicate*, 3 January.
- People's Republic of China, 2019. *Speech by Xi Jinping at the Reception in Celebration of the 70th Anniversary of The Founding of the People's Republic of China*, 30 September.
- Rachman, Gideon, 2023. "How to avoid a war between the US and China", *Financial Times*, April 25. Rudd, Kevin, 2021. "Short of War – How to Keep U.S.-Chinese Confrontation from Ending in Calamity", *Foreign Affairs*, March-April.
- Petersson, Bo, 2023. Felslut och önsketänkanden – Om Rysslandsforskarna, Putin och utvecklingen fram till kriget, *Statsvetenskaplig tidskrift*, nr 1.
- Radchenko, Sergey & Zikov, Vladislav, 2023. "Blundering on the Brink – The Secret History and Unlearned Lessons of the Cuban Missile Crisis", *Foreign Affairs*, 3 April.
- Rudd, Kevin, 2022. *The Avoidable War: The Dangers of a Catastrophic Conflict between the US and Xi Jinping's China*. Public Affairs.
- Sevastopulo, Demetri, 2022. "China set to expand nuclear arsenal to 1,500 warheads by 2035, US says", *Financial Times*, 29 November.
- Sevastopulo, 2023. "US official in talk with top China diplomat", *Financial Times*, 12 May.
- Small, Andrew, 2022. *The Rupture – China and the Global Race for the Future*. Hurst.
- Ringen, Stein, 2016. *The Perfect Dictatorship – China in the 21th*. Hong Kong University Press.
- Saich, Tony, 2021. *From Rebel to Ruler – One Hundred Years of the Communist Party*. Harvard University Press.
- Schell, Orville, 2023. "Interviewed by Irena Grudzinska Gross, Xi Jinping's Chinese Tragedy", *Project Syndicate*, 24 March.
- Shirk, Susan, 2023. *Overreach – How China Derailed its Peaceful Rise*. Oxford University Press.
- SIPRI, 2022. *Arms sales of SIPRI Top 100 arms companies grow despite supply chain challenges*, December.
- SIPRI, 2023. *World military expenditure reaches new record high as European spending surges*, April.
- Tang, Frank & Nulimaimaiti, Mia, 2022. "China puts private sector front and centre in fresh vows to stabilise and bolster economy", *South China Morning Post*, 24 December.
- Tucker, Paul, 2022. *Global Discord: Values and Power in a Fractured World Order*. Princeton University Press.
- Tönnesson, Stein, 2017. *Explaining the East Asian Peace: A Research Story*. NIAS Press.
- Tönnesson, Stein, Melander, Erik, Bjarnegård, Elin, Svensson, Isac & Schaftenaar, Susanne, 2013. "The Fragile Peace in East and South East Asia", *SIPRI Yearbook 2013*, SIPRI.
- US Department of State, 2023. *G7 Japan 2023 Foreign Ministers' Communiqué*, 18 April.

- Vogel, Ezra, 2011. *Deng Xiaoping and the Transformation of China*. Harvard University Press.
- Wang, Dan, 2023. "China's Hidden Tech Revolution- How Beijing Threatens U.S. Dominance", *Foreign Affairs*, March/April.
- Westad, Odd Arne, 2012. *Restless Empire – China and the World since 1750*. Basic Books.
- Wolf, Martin, 2023. "US-China Relations are in a tense new era", *Financial Times*, 26 April.
- Xie, Kawala, 2022. "China underlines 'no first use' nuclear weapons policy as it seeks stronger power to deter", *South China Morning Post*, 19 October.
- Zheng Wang, 2012. *Never Forget National Humiliation*. Columbia University Press.